

CAP A UN MODEL PEDAGÒGIC D'EAP DE LES ILLES BALEARS

FUNCIONAMENT INTERN

CAP A UN MODEL PEDAGÒGIC D'EAP DE LES ILLES BALEARS

FUNCIONAMENT INTERN

Elaboració

COMISSIÓ CAP A UN MODEL PEDAGÒGIC D'EAP DE LES ILLES BALEARS

Vicenç Arnaiz Sancho
Pepa Horno Goicoechea
Redacció

Rosa Mas Ramis
Coordinació

Silvia Carol González (EAP Ponent- Tramuntana)
Maria Ferrer Perelló (EAP Raiguer- Nord)
Lluisa Ortiz Elegido (EAP Llevant)
Arnau Francesc Pascual Vallespir (IEPI)
Martina Perelló Contestí (Consell Escolar Illes Balears)
Mª Àngels Ramis Martí (EAP Palma)
Jaime M. Ramis Pieras (EAP Sud)
Francisca Roman Alles (EAP Menorca)
Ana Maria Torres Martin (EAP Eivissa i Formentera)

Índex

1. LES PRINCIPALS FUNCIONS DELS EAP	4
2. EL FUNCIONAMENT INTERN DE CADA EAP	5
2.1. DEFINICIÓ DEL PROJECTE PEDAGÒGIC DELS EAP	5
2.2. PLA D'ACTUACIÓ I MEMÒRIA ANUAL.....	8
3. UBICACIÓ I DIMENSIONS DELS EAP	9
4. PLANTILLA I QUOTA	10
5. ELS NOUS MEMBRES DELS EAP	11
6. EL CLAUSTRE I LA DIRECCIÓ COM A PECES CLAU DEL FUNCIONAMENT INTERN DELS EAP	13
6.1. EL CLAUSTRE	13
6.2. LA DIRECCIÓ.....	13
7. L'EAP COM A COL·LECTIU PROFESSIONAL DE CUIDADORS QUE CUIDEN CUIDADORS.....	15
8. EL FUNCIONAMENT INTERN DELS EAP COM A ESPAIS PRIVILEGIATS DE FORMACIÓ	16
9. LA PRESÈNCIA, CONNEXIÓ I APORTACIÓ DELS EAP AL PROPI SECTOR TERRITORIAL.....	19
10. DOCUMENTACIÓ: LA MEMÒRIA I EL REBOST DE L'EAP.....	21
11. POSSIBLE ORDRE DE FUNCIONAMENT DELS EAP.....	22

1. LES PRINCIPALS FUNCIONS DELS EAP

La funció essencial dels equips d'atenció primerenca (EAP) té a veure amb la prevenció, detecció, avaluació i suport referits a les necessitats educatives específiques i amb l'afavoriment de la plena inclusió **dels alumnes** de 1r cicle d'educació infantil i dels alumnes de 2n cicle en centres que imparteixen només aquest cicle.

Aquesta funció implica tenir una cura especial, conjuntament amb el professorat del centre, en **l'acompanyament de les famílies dels infants amb necessitats específiques de suport educatiu**, en l'enfortiment de la funció tutorial i en la col·laboració amb el centres en l'equitat per als alumnes en desavantatge social, a més de la col·laboració en l'apoderament educatiu de totes les famílies.

També implica col·laborar amb les escoles i acompanyar-les a l'hora d'establir mesures d'atenció a la diversitat, promoure la innovació educativa amb la mirada de la inclusió i ajudar a vetllar per la millora de la convivència des de la igualtat i el bon tracte.

A més, els EAP han de participar en el procés d'avaluació psicopedagògica per a l'escolarització dels **alumnes** escolaritzats que canvien de centre i els infants en procés d'escolarització ja detectats a l'efecte d'identificar necessitats específiques de suport educatiu.

Històricament, per manca d'altres referents propers, les **escoles** i els professors han estat un referent per a la difusió cultural i el saber. Les escoles fa anys que assumeixen aquesta funció i són un dels **referents territorials de la cultura educativa dels infants més petits**. Ajuden a promoure una imatge digna de la infància i del seus drets, una tasca que ara per ara continua sent important i necessària.

És imprescindible que l'energia i recursos dels EAP es concentrin principalment en aquests tres destinataris: alumnat, famílies i centres. El funcionament intern dels EAP ha d'encaminar-se a apoderar els seus membres amb la mirada posada en aquests objectius a més de tenir cura de les necessitats professionals dels seus membres en un marc de cooperació i bon tracte.

Els equips d'atenció primerenca, com a serveis per a la infància que són, han de mantenir sempre la perspectiva d'infància i han de prioritzar sempre l'interès superior del menor, fins i tot en l'organització i funcionament intern.

2. EL FUNCIONAMENT INTERN DE CADA EAP

L'EAP constitueix, per als professionals que en formen part, el nucli principal de referència professional en què poden reflexionar, formar-se, ser i sentir-se acompanyats i estimulats.

La qualitat de les dinàmiques internes dels EAP condiona tant el benestar dels seus membres com l'enriquiment col·lectiu i la qualitat professional del seu treball i, per tant, és decisiva en la qualitat del servei. En bona mesura, l'estima que el professorat i les famílies senten cap als EAP és el resultat del grau de compromís, de la millora de la capacitat professional i de la contenció amorosa que han après en les seves dinàmiques internes.

L'equip és el referent permanent dels professionals, els quals hi confien per mantenir la il·lusió, la competència i la disponibilitat. En conjunt, s'ha aconseguit millorar notablement la competència professional dels membres dels EAP, però continua sent imprescindible disposar d'un pla de formació estable.

Tanmateix ni en els processos formatius de la carrera ni en la formació permanent ha estat fàcil trobar fins ara suport per adquirir competències en aquesta dimensió. La funció de direcció és determinant en l'eficiència dels esforços de funcionament intern, en la qualitat de les relacions i en les possibilitats d'aportació de tots i cada un dels membres.

Eixos principals del funcionament intern

Per mantenir aquesta solvència professional i poder ser cada vegada més competents a l'hora d'assumir nous reptes, els eixos principals del funcionament intern convé que siguin:

- El projecte pedagògic de cada EAP
- El pla d'actuació
- La memòria anual

2.1. Definició del projecte pedagògic dels EAP

El projecte pedagògic de cada EAP té per objectiu contextualitzar i complementar en el propi territori els paràmetres generals acordats per a totes les illes. S'elabora partint del marc normatiu i del present document Cap a un model pedagògic dels EAP de les Illes Balears.

2.1.1. Contingut del projecte pedagògic

En aquests punts s'estableix què inclourà el projecte pedagògic, qui l'elaborarà i quan s'elaborarà i es revisarà:

- Inclourà concrecions d'estratègies, de procediments, etc., amb relació a les funcions principals dels EAP (apartat 1).
- Plantejarà l'organització interna del servei i les col·laboracions amb altres serveis del sector.
- Precisarà necessitats i estratègies d'apoderament professional dels seus membres.
- La redacció correspon al claustre, amb l'aportació de les comunitats educatives que s'atenen respecte als aspectes que els afecten directament
- Haurà d'incloure criteris i/o indicadors d'avaluació.
- Cada EAP elaborarà el seu propi projecte pedagògic al llarg dels dos primers trimestres del curs 2020–2021. Molts equips ja tenen projecte elaborat, encara que inclòs dins els seus plans d'actuació anuals, per la qual es proposa aprofitar els apartats que ja s'han acordat a l'EAP per no repetir-los anualment i perquè formin part del projecte general de l'EAP.
- Per a la redacció del projecte pedagògic, pot ser d'ajuda comptar amb un guió proposat i consensuat amb el IEPI.
- Compartir els projectes pedagògics que es vagin elaborant serà un recurs imprescindible. També ajudarà comptar amb alguna dinàmica de formació centrada en aquest punt, així com amb propostes d'esquemes.
- El projecte pedagògic s'ha de revisar cada cinc anys com a mínim.

2.1.2. Definició i distribució de les tasques internes

El projecte pedagògic de cada EAP ha d'identificar jeràrquicament les tasques internes, i el pla d'actuació ha de concretar-ne la distribució.

En algun EAP ha estat útil encarregar a algun dels seus membres fer un seguiment especial d'alguna temàtica (per ex.: com detectar i ajudar infants amb quadres depressius, amb dèficits motrius greus, etc.). També és beneficiós reconèixer les especials competències d'algun membre en alguna dimensió per tal que lideri el grup en aquella matèria i cercar la seva projecció en el conjunt de l'EAP pensant en una estratègia transdisciplinària.

2.1.3. Distribució i organització dels professionals de l'EAP en zones i centres

Cal tenir en compte els aspectes següents:

- Per tal de donar compliment a l'article 36 de la Llei 9/2019, de 19 de febrer, de l'atenció i els drets de la infància i l'adolescència de les Illes Balears, que diu que «per raons d'inclusió, els infants escolaritzats han de rebre aquesta atenció de forma preferent en els centres educatius», cal que els recursos humans de l'EAP garanteixin l'atenció adequada per a la prevenció, detecció, avaluació i suport específic dels alumnes de les escoles públiques i a les de la xarxa complementària, així com també per a l'acompanyament i poderament educatiu de les famílies.

- Amb relació als centres d'educació infantil privats sense cap tipus d'acord o conveni amb la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca, es fa necessari que el IEPI defineixi les funcions i responsabilitats que s'hi tenen en concordança amb sa resta de departaments.
- A la CAIB hi ha dues xarxes públiques d'atenció primerenca, una depenent de la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca i l'altra depenent de la Conselleria d'Afers Socials i Esports.

En els darrers anys, la xarxa d'atenció primerenca depenent de la Conselleria d'Afers Socials i Esports, els SEDIAP, ha tingut un desplegament molt important. Concretament, la Resolució informativa de la consellera de Serveis Socials i Cooperació de 4 de desembre de 2018 per la qual es convoca el primer concert social dels serveis de desenvolupament infantil especifica que es concerten 115.000 sessions/any en el conjunt de les Illes Balears. Encara que no siguin directament comparables, 115.000 sessions de treball amb infants dels SEDIAP són equivalents a la tasca d'entre 110 i 140 PT/AL.

És inajornable una planificació conjunta entre el IEPI i la Conselleria d'Afers Socials i Esports per garantir que els recursos públics s'utilitzen per garantir la millor protecció possible de l'infant i, a més, amb perspectiva d'infància.

- És necessari que la distribució i l'organització horària prevegi que els dos membres de l'EAP, referents de cada centre, coincidiran al mateix, setmanalment o quinzenalment, segons sigui la seva dimensió, per facilitar d'aquesta manera les tasques conjuntes i de coordinació al centre.
- Així mateix, és necessari que quedi identificat davant el centre qui serà l'interlocutor habitual de l'EAP amb la direcció i amb l'equip de suport (si n'hi hagués).

2.1.4. Avaluació d'infants vinculada al procés d'escolarització

Per raons d'acollida, i atesa la importància que té la continuïtat en les primeres relacions de les famílies amb els centres en els quals escolaritzen els seus fills, és adequat que l'avaluació dels infants que s'han d'escolaritzar sigui a càrrec dels serveis d'orientació dels centre que sol·liciten.

En aquests moments, en algun sector la majoria d'aquests infants són avaluats per l'EAP, encara que les famílies no hagin sol·licitat plaça a cap dels centres que l'EAP en qüestió atén. Aquesta dinàmica implica que, en algun sector, durant els períodes del procés d'escolarització, part de l'EAP ha de deixar de fer les seves tasques als centres i ha de deixar d'atendre els infants i les famílies amb qui els correspon treballar.

És convenient resoldre aquesta dinàmica, que hipoteca la necessària estabilitat de l'atenció primerenca, i garantir, d'una banda, la correcte acollida i l'adequada atenció d'aquestes famílies, i, de l'altra, l'assumpció d'aquesta funció d'avaluació per part dels serveis propis de segon cicle d'EI o bé per altres serveis implicats, segons cada territori, com són les oficines d'escolarització.

2.1.5. Representació de l'EAP

Tant el projecte pedagògic de l'EAP com el pla d'actuació poden preveure una distribució acordada pel propi EAP de la seva representació en diferents organismes, organitzacions, activitats i fòrums.

2.2. Pla d'actuació i memòria anual

El fet que cada EAP disposi d'un projecte pedagògic facilita molt l'elaboració del pla d'actuació, perquè ja recull els eixos principals de la tasca que s'ha de desenvolupar amb relació als infants, a les famílies i als centres i els indicadors d'avaluació. En conseqüència, el pla d'actuació anual només haurà de recollir la concreció d'alguns objectius prioritaris per a cada curs concret, a més de l'organització anual prevista. El mateix passa amb les memòries anuals.

D'aquesta manera, la concreció anual tant del pla d'actuació com de la memòria anual poden quedar reflectits en no més de dos folis per centre. Així, a més de guanyar en claredat i comprensió, cosa que plans de cent pàgines no poden tenir, els EAP s'estalviaran feina i temps tant a començament de curs com a finals de curs, que és justament quan tot s'acumula.

Seria d'ajut tenir una estructura o un format comú.

En aquests moments, hi ha duplicitat de requeriments administratius pel que fa al registre de la planificació. Hi ha informacions/documents que els EAP han de presentar en dos o tres formats diferents. Per exemple: els horaris dels professionals s'han d'incorporar al GESTIB i alhora cal presentar-los incorporats al pla d'actuació i al Document organitzatiu de centre (DOC), en cada cas amb estructures i formats diferents.

És urgent resoldre aquestes duplicitats i que les instruccions de funcionament anuals dels EAP estableixin un sol procediment degudament acordat amb la resta de departaments de la Conselleria.

3. UBICACIÓ I DIMENSIONS DELS EAP

Cada EAP constitueix el nucli de referència professional i de suport humà dels seus membres. El debat, la formació, la supervisió i l'apoderament professional requereixen un nombre mínim i un nombre màxim de professionals per tal que les dinàmiques internes siguin fàcils i molt properes a l'hora que es manté una perspectiva globalitzada en les anàlisis.

D'altra banda, convé assegurar la proximitat entre la seu i els centres a atendre a fi d'economitzar energies i costos.

Si es tenen en compte tots dos factors, ubicació i nombre de professionals, així com la realitat de les quatre illes, sembla adequat:

- Que a Mallorca es revisi la distribució geogràfica de les seus per tal que els professionals no hagin de fer desplaçament superiors als 25-30 km ni a la mitja hora per atendre els centres i també s'ajusti, si convé, la distribució del recursos.
- Que a Menorca i a Eivissa hi hagi un EAP per illa, amb les subseus que corresponguin, per garantir que no s'han de fer desplaçaments de més de 25-30 km (o mitja hora).
- Que qui assumeixi l'atenció primerenca a Formentera estigui integrat a l'EAP d'Eivissa i participi en tots els claustres i actes formatius de l'EAP. La direcció d'aquest EAP ha de garantir l'ajuda i la supervisió de la tasca d'orientació i suport educatiu que es realitzi a Formentera. El pla d'actuació ha de recollir, si s'escau, l'assistència regular a Formentera d'algun membre de l'EAP dedicat als centres d'Eivissa per tal de col·laborar i complementar la tasca de qui estigui destinat a Formentera.

A banda d'això, cal revisar l'actual gestió administrativa dels EAP que tenen dues seus per tal d'aconseguir la màxima eficiència amb el mínim esforç.

4. PLANTILLA I QUOTA

La qualitat del serveis depèn del bagatge professional dels membres dels EAP, entre altres factors. Per aquest motiu:

- a) És necessari que en els propers anys es consolidin les plantilles dels EAP.
- b) És molt adequat que l'EAP pugui concretar els perfils professionals de la plantilla i la seva quota dins un marc d'equilibri global de cada EAP.
- c) És molt positiva la possibilitat actual que sigui cada EAP que evidencii les tasques que haurà de realitzar qui ocupi la plaça, de manera que qui la demana sàpiga què se li exigirà.

5. ELS NOUS MEMBRES DELS EAP

Els darrers anys s'han consolidat gran part de les places dels EAP. Tot i això, ara per ara encara hi ha una nombrosa presència d'interins als EAP, als quals s'ha de cuidar, sobretot el primer any que s'incorporen. Cada un d'ells té una relació professional ben diferent i una perspectiva de permanència en aquests serveis també diferent, tant sigui per motius de preferències personals com per possibilitats de permanència en aquests serveis. El mateix es pot apuntar referit als funcionaris de carrera que acaben ocupant plaça en un EAP sense haver rebut cap formació ni tenir experiència suficient.

Les noves incorporacions solen significar enriquiment en molts aspectes, perquè impliquen l'aportació de perspectives i experiències ben diverses. Alguna vegada també suposen necessitats d'acollida i formació específica, amb els propòsits següents:

- Adquirir els coneixements professionals específics que són necessaris per comprendre l'estructura i les singularitats del desenvolupament dels infants d'aquestes edats i avaluar-ne de manera àgil i fiable el desenvolupament i les conductes.
- Familiaritzar-se amb els objectius educatius i els principis metodològics i organitzatius de l'educació infantil propis dels centres on han de desenvolupar la seva feina.
- Apropiar-se dels criteris, recursos i estratègies del suport educatiu en aquestes edats.
- Aprofundir en l'entrellat de l'acompanyament i apoderament educatiu de les famílies.

Per tal de facilitar i fer rendible l'esforç d'adaptació i informació necessari que els nous membres han de fer i per tal que puguin aportar tot el seu potencial personal i professional:

- És aconsellable que cada EAP tingui un dossier amb les informacions més rellevants de l'equip. Hi ha alguns EAP que ja el tenen elaborat. Aquests dossiers poden servir de referència perquè cada EAP elabori el seu, de manera que hi hagi uns apartats comuns a tots els EAP i uns altres d'específics de cada equip.
- Possiblement és necessària una formació bàsica per aquests professionals que s'incorporen per primera vegada. Té sentit que estigui organitzada pel IEPI, que es faci ben a començament de curs (potser de les 15 h a les 20 h) i que inclogui tant sessions formatives com de treball personal amb relació a les dimensions que s'han esmentat en els paràgrafs anteriors. Aquesta formació s'ha de centrar en tres objectius:

- a) Conèixer els processos i estructures de maduració dels infants més petits.

- b) Entendre els objectius educatius i principis metodològics de l'educació infantil.
 - c) Capacitar per a qüestions fonamentals relatives a la detecció i a l'avaluació de necessitats específiques de suport educatiu del infants.
- És adient mantenir un seminari permanent o un grup de treball durant tot el curs amb aquests mateixos objectius, molt especialment referit a la detecció i l'avaluació.
 - La coincidència en els centres de professionals de l'EAP amb més bagatge professional amb d'altres acabats d'incorporar és una bona manera d'acompanyar-los en el dia a dia. Per això, és oportú assignar els centres que s'han d'atendre mirant que a cap centre els professionals de l'EAP que hi coincideixin siguin inexperts en aquest cicle.
 - A més d'aquesta mesura, alguns EAP han assajat altres acompanyaments:
 - Que cada interí novell tengui com a tutor o «padrí» algun membre experimentat de l'EAP amb el seu mateix perfil professional.
 - Aquesta funció la pot desenvolupar també algun professional major de 55 anys, amb reducció de càrrega lectiva, del seu mateix perfil.
 - També es pot pensar en algun professional de l'EAP jubilat que assumeixi aquesta tasca com a voluntari educatiu o bé com a docent mentor.
- Sigui quina sigui l'opció escollida, el pla d'actuació l'ha de recollir i ha de concretar qui l'assumeix.
- Amb l'objectiu de garantir la qualitat dels serveis propis dels EAP, tindria sentit que els interins poguessin renunciar a accedir a una plaça d'EAP sense que això els significués cap tipus de sanció o de pèrdua de posició en el llistat.
 - És important donar estabilitat als interins destinats als EAP per donar rendiment a l'esforç formatiu i d'acollida.

6. EL CLAUSTRE I LA DIRECCIÓ COM A PECES CLAU DEL FUNCIONAMENT INTERN DELS EAP

6.1. El claustre

Els equips d'atenció primerenca són serveis basats en la comunitat de sabers i la cooperació entre els professionals. La reflexió, la formació i la supervisió en grup són algunes de les principals condicions per al seu bon funcionament.

El claustre dels EAP, com a òrgan de participació dels professionals al centre, té la responsabilitat de planificar, coordinar, avaluar, decidir i, si escau, informar sobre tots els aspectes docents de l'equip. Quant al claustre, cal tenir en compte que:

- a) Està integrat per tots els membres de l'EAP.
- b) Les seves competències són fonamentalment les mateixes, amb els ajustos necessaris, que les previstes en el Decret 119/2002 pel qual s'aprova el reglament orgànic del centres públics en els quals s'imparteix educació infantil i/o educació primària, amb els ajustos pertinents (art. 23).

És necessari ajustar la normativa per tal d'atorgar al col·lectiu professional de cada EAP el reconeixement i el rol que li pertoca.

6.2. La direcció

Al director li correspon liderar tant l'execució dels acords presos pel claustre com el bon funcionament de l'EAP, en un dinàmica de solvència professional i de bon tracte personal entre els membres de l'EAP. També li pertoca dur a terme una gestió administrativa eficient que doni suport a la tasca desenvolupada als centres i amb les famílies.

És bo que aquest lideratge sigui proposat a professionals que, a més de reunir les condicions legals, siguin ben acceptats pels companys. És adequat que la proposta sorgeixi de cada EAP.

També és adequat que, atesa la transcendència del seu rol en el bon funcionament de l'EAP, el candidat o candidates hagin de presentar un projecte de direcció. Tenint en compte la manca de tradició en el nostre entorn, seria bo que el IEPI proposàs un format de projecte de direcció i que fins i tot en fes un seminari o en tutoritzàs la redacció, almenys en la primera ronda de nomenaments.

És necessari que els directors comptin amb un pla de formació continuada pel que fa a les seves funcions i la cura de les dinàmiques i relacions internes de l'EAP.

Les seves competències normatives han de preveure, en primer terme, donar compliment als acords del claustre de l'EAP, a més de vetllar pel compliment de la

normativa. L'administració les haurà d'ajustar a les previstes al Decret 119/2002 pel qual s'aprova el Reglament Orgànic del centres públics en els que s'imparteix educació infantil i/o educació primària (Art 34) i altra normativa.

D'altra banda, sintetitzant el que s'ha anat reflectint en altres apartats, correspon al director/a realitzar les funcions següents:

- a) Organitzar i dinamitzar el funcionament de l'EAP.
- b) Representar l'EAP davant les administracions, institucions, organitzacions, etc.
- c) Acollir i atendre les necessitats dels professionals del servei i donar-hi resposta.
- d) Escoltar i garantir l'assessorament per resoldre les dificultats que puguin sorgir amb alguna escoleta i/o família.
- e) Proposar la sistematització dels processos interns i la classificació dels materials.
- f) Proposar al conjunt de l'EAP la calendarització del processos.

El projecte educatiu de l'EAP pot preveure que algun altre membre de l'equip assoleixi part de les funcions de la direcció.

7. L'EAP COM A COL·LECTIU PROFESSIONAL DE CUIDADORS QUE CUIDEN CUIDADORS

La dinàmica d'un EAP és molt complexa, atès que les seves funcions van més enllà de l'àmbit físic de la seu. Els professionals de l'EAP també són cuidadors que cuiden cuidadors. De fet, bona part de la seva tasca té a veure amb l'escolta i la contenció d'angoixes. És una feina que no té els límits clars i que exigeix respondre davant situacions molt diverses que requereixen un amplíssim bagatge de coneixements i recursos que no sempre es tenen a mà.

A més, la feina dels EAP, encara que es desenvolupa en un ambient habitualment amable, és força complexa per la multitud d'actors que hi intervenen (professors, direccions dels centres, ajuntaments, metges, l'administració educativa, altres professionals externs, etc.).

Per tot plegat, sovint es produeixen situacions d'estrès, conflictes, frustracions, conflictes interns, etc., que si no es gestionen adequadament dins el grup acaben paralitzant les capacitats col·laboratives.

Per això, és important que els EAP aprenguin a cuidar-se com a cuidadors de cuidadors, ja que en general en saben poc. Amb aquest objectiu, és fonamental recordar tres qüestions:

- a) La formació conjunta ha estat sempre un bon recurs per ajudar a confluïr en una mirada professional fonamentada i consensuada.
- b) S'ha de comptar amb la possibilitat de formació i supervisió per a la millora de la dinàmica interna dels EAP, tant pel que fa a la cura de la gestió com de les dinàmiques emocionals que s'hi generen.
- c) És convenient que els EAP disposin d'ajuda específica davant situacions internes molt complexes o difícils o amb relació a algun centre especialment difícil o conflictiu.

La cura i la millora d'aquesta dimensió relativa a la dinàmica interna de l'EAP ha d'aportar un bagatge també necessari en la relació amb les escoles.

8. EL FUNCIONAMENT INTERN DELS EAP COM A ESPAIS PRIVILEGIATS DE FORMACIÓ

La complexitat intrínseca de la feina que es du a terme amb els infants i les seves famílies fa que aquesta feina no es pugui enquadrar únicament en rutines i protocols, sinó que exigeix, a més, una alta capacitat d'empatia, una habilitat per ajustar-se curosament a cada circumstància i una excel·lent formació teòrica per ser prou competents en l'anàlisi de les competències i necessitats tant de l'infant com del seu entorn.

D'altra banda, el marc teòric de la nostra tasca, especialment pel que fa a la comprensió de les dificultats, dels trastorns i de les estratègies d'ajuda, està encara en construcció, atesa la poca atenció que ha tingut tradicionalment la primera infància.

Cada professional ha de poder aportar i trobar en l'EAP suport a les necessitats professionals individuals i col·lectives d'informació, formació i supervisió. Per això, és necessari que el projecte pedagògic de cada EAP identifiqui, en funció de la realitat del seu entorn i del propi EAP, els objectius i les estratègies de formació.

Des del col·lectiu dels EAP de les Illes Balears, es considera que els eixos formatius preferents són els que es detallen a continuació:

— Amb relació a la funció d'orientació i de suport:

- a) Formació continuada en avaluació de necessitats educatives.
- b) Salut i patologia a la primera infància, en concret:
 - Diferència entre dèficit, dificultat, retard i trastorn.
 - Gènesi i evolució de les dificultats i quadres patològics en els diferents àmbits del desenvolupament.
 - Diferents paradigmes per a la comprensió de la patologia.
- c) Necessitat de formació en acompanyament a les famílies. Salut i patologia de les relacions familiars. Models d'anàlisi i de sistemes d'ajuda. El dol.
- d) Formació continuada en el suport educatiu (versus inclusió). Sentit del suport i models de suport amb relació als diferents dèficits, retards i trastorns i la seva oportunitat en el marc de l'escoleta, dels seus objectius i criteris metodològics.
- e) Algunes estratègies concretes: musicoteràpia, psicomotricitat d'ajuda, sandplay, l'ús del relat, etc.
- f) Alguns àmbit ben concrets com la detecció d'abusos i de maltractaments.

— Amb relació al funcionament intern de l'EAP:

- a) La informació i la seva gestió.

- b) El grup i les relacions dinàmiques i la seva organització:
- Tipologia de reunions i intercanvis.
 - Relacions i dinàmiques de grup en les reunions: eficiència de les reunions, participació, conflictes, etc.
 - Els desacords vistos com una oportunitat i no com una amenaça.
 - Identificació i gestió de conflictes.
 - La necessària supervisió de les relacions de grup.
 - L'aportació de l'EAP a l'enfortiment de les dinàmiques de les escoles on participen.
- c) La documentació i la seva gestió: sistematització dels processos interns, de la documentació i de les funcions de l'equip per tenir una documentació de referència que faciliti la incorporació dels nous professionals.

Les estratègies formatives que fins ara s'han valorat més positivament són:

- Seminaris interns organitzats pel propi EAP, que n'ha ajustat els continguts.
- Formacions conjuntes de tots els EAP sempre que constitueixin un pla estable i continuat de formació.
- Dinàmiques de supervisió, bé dins l'EAP, bé individuals a professionals, bé compartides pel col·lectiu dels EAP, en les quals s'analitzen intervencions de forma pausada, profunda i participativa.
- Seminaris o grups de treball organitzats pel IEPI i dirigits a col·lectius específics.
- Intercanvis entres tots els EAP de Balears per la riquesa que comporta l'intercanvi d'experiències maneres de fer.
- Formacions, compartides amb els EAP o no, adreçades al professorat de les escoles, especialment en tot allò que té a veure amb la prevenció, la detecció, etc., des d'una perspectiva inclusiva.

Qualsevol planteig formatiu ha de comptar amb un pla estable i continuat. Així, doncs, és necessari que el IEPI i el Servei de Formació del Professorat, escoltades les propostes dels EAP, elaborin un pla de formació a quatre anys vista per tal que els professionals i els col·lectius puguin saber amb què compten i a què es poden comprometre. Aquest pla ha d'incloure formacions plantejades i gestionades per cada EAP o compartides entre dos o més EAP.

D'altra banda, també és necessari que la Conselleria (CEP, IEPI, etc.) inclogui en els seus plans la formació del professorat de les escoles en matèria de inclusió, detecció, prevenció, etc. En alguns sectors s'ha duit endavant, amb bons resultats, aquest tipus de formació dinamitzada des de l'EAP.

La formació sempre ha de tenir en compte l'evidència científica.

El projecte educatiu de cada EAP ha de preveure la supervisió interna, sobretot en tot allò que té a veure amb la detecció, l'avaluació de necessitats educatives i l'acompanyament als infants i l'apoderament de les seves famílies.

9. LA PRESENCIA, CONNEXIÓ I APORTACIÓ DELS EAP AL PROPI SECTOR TERRITORIAL

Hi ha algunes funcions prioritàries dels EAP que impliquen necessàriament interlocutors externs al propi EAP i als centres que atenen. Per raons òbvies, els principals interlocutors són:

- Altres serveis de la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca:
 - Es fa imprescindible incrementar la col·laboració amb el Departament d'Inspecció Educativa plantejant, si escau, objectius comuns en algunes dimensions, com és la normalització del funcionament institucional i pedagògic de les escoles, especialment les que formen part de la xarxa complementària.
 - Hi ha també altres aspectes que aconsellen una curosa col·laboració, com és la resposta a les males pràctiques educatives que no es resolen per mitjà de la reflexió i acompanyament que pot fer l'EAP.
- Serveis externs a la Conselleria d'Educació, Universitat i Recerca:
 - Els serveis socials d'atenció primària i els serveis socials especialitzats: serveis d'infància, serveis de família, etc.
 - En l'àmbit sanitari: pediatres, traumatòlegs, fisioterapeutes, otorinolaringòlegs, audiòlegs, etc.
 - Oficina d'atenció a la dona, oficina d'atenció al nouvingut, etc.
 - Els centres educatius del sector: tant escoles com els CEIP que són receptors dels infants de les escoles.

És del tot necessari cuidar aquestes col·laboracions i poder comptar-hi. Són especialment efectives si, en el sector, hi ha una xarxa organitzada en què se celebren trobades periòdiques, s'arriba a acords programàtics de protecció a la infància o es compta amb programes específics.

El projecte pedagògic de cada EAP ha de recollir les prioritats i els procediments que aquests interlocutors i els centres han establert. No cal ni és bo que sempre siguin els EAP que centralitzin les interlocucions.

Són especialment importants les dinàmiques de coordinació i col·laboració entre les escoles del mateix sector, així com els plans estratègics orientats a facilitar la transició dels infants i les famílies als centres de 2n cicle i/o de primària. El temps que s'hi dedica ha de comptar dins l'horari lectiu de dedicació a cada centre segons el lloc d'escolarització de l'infant.

Certament tenim en el rebost col·lectiu experiències molt positives de programes específics acordats amb aquests interlocutors que, centrant la mirada en els

infants, han aportat riquesa i esperit crític i han enfortit la comunitat pel que fa a la cura dels infants.

Hi ha actuacions que, en el sector, són ben oportunes i fins i tot necessàries, com són les dinàmiques de suport a la criança, els plans d'educació per la igualtat, els plans d'acollida als nouvinguts, etc. És bo que els EAP i els centres s'hi afegixin pel seu potencial com a experts en primera infància i per les sinergies de què són capaços.

Les prioritats, necessitats i possibilitats són ben diverses a cada sector, com també ho són a cada municipi del sector. A tall d'exemple, en algun sector pot ser oportú capacitar i enfortir algun centre d'educació infantil privat envers la dinàmica educativa inclusiva per tal d'anar ampliant la xarxa complementària.

El projecte pedagògic de cada EAP ha d'incloure una anàlisi de les necessitats del sector amb relació a les funcions dels EAP i la categorització d'actuacions. El pla d'actuació anual ha de reflectir les concrecions de les accions i els responsables.

La proporció de temps que cada EAP dediqui a cada sector respecte del temps total de què disposa ha de ser similar. Com a referència, aquesta proporció ha de ser d'entre un 7 % i un 10 % del total del temps lectiu del servei.

10. DOCUMENTACIÓ: LA MEMÒRIA I EL REBOST DE L'EAP

A vegades, entossudits amb les innovacions, es deixen en l'oblit reflexions i bones pràctiques que realment són experiències que caldria conservar i compartir:

- **Conservar**, perquè sovint es valora la novetat per damunt d'allò que ha estat útil. Massa sovint s'aplica a l'experiència professional la dinàmica d'«un sol ús». A vegades determinades pràctiques es canvien perquè sembla necessari, però, passat un temps, aniria bé recuperar aquestes pràctiques que en el seu moment van semblar superades.
- **Compartir**, perquè, encara que cada sector és diferent, tots els centres singulars estan treballant amb una mateixa perspectiva i amb uns paràmetres professionals més semblants del que a vegades es percep. La feina feta per un altre company o companya ens estalvia partir de zero i ens permet acumular experiència com a col·lectiu.

En aquest sentit, cal mantenir i reforçar el projecte actual, proposat pel IEPI, de construir un fons documental comú ordenat.

A més de la documentació d'elaboració pròpia, hi ha molts altres documents, dossiers, bibliografia, etc., molt rellevant per a la formació dels professionals dels EAP a la qual, si ho saben, poden accedir i enriquir-se.

A vegades la dificultat no es troba en la manca de voluntat per conservar i compartir, sinó en la manca de destresa per aconseguir una classificació que faciliti l'ordre, la identificació del contingut i la seva recuperació. Per aquest motiu, és inajornable que, des del IEPI, es faci una proposta que compregui tant els criteris classificatoris dels materials com el programa o recurs informàtic en què s'ha d'ubicar el material. Segur que se'n pot aprendre si algú diu com fer-ho.

D'altra banda, hi ha dubtes sobre la informació confidencial que es maneja relativa als infants i a les famílies, tant en el moment d'elaborar-la com a l'hora de conservar-la. És necessari tenir informació fiable respecte a la normativa de confidencialitat aplicable al funcionament dels EAP i respecte com aplicar-la respecte als diferents processos. Cal que el IEPI la concreti.

11. POSSIBLE ORDRE DE FUNCIONAMENT DELS EAP

En el model pedagògic dels equips d'atenció primerenca de les Illes Balears, es fa referència a qüestions com el projecte educatiu de cada EAP, el reconeixement del paper i de les funcions del claustre de l'EAP, la concreció de les funcions de la direcció, etc. En canvi, actualment la normativa aplicable a l'organització i funcionament dels EAP no fa referència a aquestes qüestions. És necessari, doncs, adaptar la normativa de manera que reculli i concreti aquestes innovacions que milloren i donen solidesa al funcionament dels EAP.